

ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗΣ ΜΙΧΑΛΗΣ
ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΠΕ70
kontogiannism@yahoo.gr

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- Ο 20^{ος} αιώνας υπήρξε επαναστατικός για την τεχνολογία, για την παιδαγωγική επιστήμη και ειδικότερα για την Ειδική Αγωγή υπήρξε θεμελιώδης. Η παγκόσμια εκπαιδευτική κοινότητα **απέρριψε την ιδρυματική περίθαλψη, κατήγγειλε την περιθωριοποίηση των ατόμων με ειδικές ανάγκες και έθεσε τα θεμέλια μιας νέας εκπαιδευτικής φιλοσοφίας.**
- Η Ειδική Αγωγή άμεσα συνδεδεμένη με τις έντονες κοινωνικές προκαταλήψεις και τα εσφαλμένα στερεότυπα του παρελθόντος **υπεισέρχεται στην εποχή της μετανεωτερικότητας.**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ2

- Τις τελευταίες δεκαετίες η ενσωμάτωση των παιδιών με Ε.Α στο κανονικό σχολείο αναδείχθηκε σε ένα από τα κυρίαρχα ζητήματα της εκπαιδευτικής πολιτικής στις οικονομικά αναπτυγμένες χώρες, καθώς και του παιδαγωγικού προβληματισμού στο χώρο της Ειδικής Αγωγής. Οι διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε εκπαιδευτικού συστήματος, οι επιλογές και οι προτεραιότητες στην εκπαιδευτική πολιτική της κάθε χώρας, καθώς και τα ιδιαίτερα κοινωνικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά της, διαμόρφωσαν μια ποικιλία εκπαιδευτικών μοντέλων, με τα οποία επιχειρήθηκε να υλοποιηθεί ο στόχος της ενσωμάτωσης.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ3

- Ο προσανατολισμός που δόθηκε με τη Διακήρυξη της Σαλαμάνκα (UNESCO, 1994) με κυρίαρχο θέμα την συνεκπαίδευση, συνιστά την αρχή για την καταπολέμηση των διακρίσεων κατά των ατόμων με ειδικές ανάγκες και την οικοδόμηση μιας συναινετικής κοινωνίας για την επίτευξη του στόχου «Εκπαίδευση για Όλους».
- Η ορολογία αλλάζει μαζί με τη νοοτροπία και τις κοινωνικές στάσεις. Η ιατροποίηση της Ειδικής Αγωγής με τις αρνητικές ταμπέλες (π.χ. γλωσσικές διαταραχές, προβλήματα λόγου και ακοής, συναισθηματικές διαταραχές κλπ) αποτελεί πλέον παρελθόν σε πολλές χώρες.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ4

- Ο Vygotsky έχει υποστηρίξει ότι, παρά την οργανική προέλευση των ανεπαρκειών, η αναπηρία και το προφίλ του ειδικού ατόμου διαμορφώνονται από τις συνέπειες αυτών των ανεπαρκειών μέσα σ' ένα δεδομένο κοινωνικό πλαίσιο.
- Η διαδικασία ενσωμάτωσης αποτελεί συνισταμένη ποικίλων διεργασιών που επιτελούνται σε διάφορα επίπεδα, ατομικό, οικογενειακό, εκπαιδευτικό, πολιτισμικό, οικονομικό-πολιτικό και συναρτάται άμεσα με την οριοθέτηση των εννοιών της αναπηρίας και του ατόμου με ειδικές ανάγκες (Τζουριάδου, 2000).

ΕΙΣΑΓΩΓΗ5

- Σαν αποτέλεσμα των απαιτήσεων για συνεκπαίδευση οι νομοθεσίες σε πολλές ανεπτυγμένες χώρες διευρύνονται και βελτιώνονται. Η υποχρεωτική εκπαίδευση για όλα τα παιδιά αρχίζει από την πρώιμη ηλικία και προχωράει ως και πέρα από την ενηλικίωση.
- Η φιλοσοφία αυτή γίνεται αποδεκτή από όλο και περισσότερες κοινωνίες, αναφέρεται στο δικαίωμα εκπαίδευσης όλων των παιδιών και στη δημιουργία ενός σχολείου για όλους.

ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Σύγχρονοι Ορισμοί

- Ειδική Αγωγή σημαίνει ειδικά σχεδιασμένη διδασκαλία που υποστηρίζεται ή μπορεί να υποστηρίζεται από ειδικά προγράμματα συμπληρωματικών υπηρεσιών και μπορεί να παρέχεται σε κατάλληλα διαρρυθμισμένους και εξοπλισμένους χώρους για την ικανοποίηση των ειδικών αναγκών του παιδιού (Νόμος 94 142 /1985, Η.Π.Α).
- Με την εκπαίδευση το άτομο με ειδικές ανάγκες εφοδιάζεται με τις γνώσεις και δεξιότητες που απαιτούνται, για να γίνει μέσα στα πλαίσια των δυνατοτήτων του, ανεξάρτητο και παραγωγικό μέλος της κοινωνίας (Πολυχρονοπούλου - Ζαχαρόγεωργα, 2003).

ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Σύγχρονοι Ορισμοί2

- Η Ε.Α. όπως νοείται σήμερα, περιλαμβάνει ένα ευρύτερο και πιο ευέλικτο φάσμα διαδικασιών και προγραμμάτων σε σύγκριση με το παρελθόν. Μερικά από τα σημερινά χαρακτηριστικά της είναι (Warnock Report, 1978):
  - Ειδική Αγωγή είναι κάθε τι το επιπλέον ή το εξειδικευμένο που προσφέρεται στο παιδί. Κάθε επιπλέον βοήθεια ή κατά οποιοδήποτε τρόπο διαφορετική από εκείνη που παρέχεται γενικά στα συνηθισμένα παιδιά της ηλικίας του μέσα στο κοινό σχολείο.
  - Αποτελεί μέρος του όλου εκπαιδευτικού προγράμματος.

ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Σύγχρονοι Ορισμοί 3

- Δεν αντικαθιστά αναγκαία το εκπαιδευτικό πρόγραμμα του συνηθισμένου σχολείου, αλλά το συμπληρώνει, το ενισχύει και το υποστηρίζει.
- Η Ε.Α. μπορεί να παρέχεται για μικρά ή μεγάλα διαστήματα καλύπτοντας έτσι όλη ή ορισμένη περίοδο της σχολικής ζωής του παιδιού.

Η Ειδική Αγωγή αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της γενικής εκπαίδευσης. Δεν θεωρείται πλέον ένας ξεχωριστός κλάδος της εκπαίδευσης, αλλά ένα σύνολο ειδικών υπηρεσιών και προγραμμάτων που προσφέρει το Ε.Σ σ' όσους μαθητές δυσκολεύονται λόγω των ειδικών χαρακτηριστικών τους να επιτύχουν τους εκπαιδευτικούς στόχους (Πολυχρονοπούλου - Ζαχαρόγεωργα, 2003).

ΙΣΤΟΡΙΚΟ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

- Η διαπίστωση της διαφορετικότητας που στα όρια μιας δημοκρατικής κοινωνίας μπορεί να αποτελέσει δικαίωμα, έγινε σχετικά γρήγορα γνωστή από σημαντικούς επιστήμονες (Vygotsky, Jackson και Goldstein).
- Σημαντική υπήρξε η συμβολή του Kurt Lewin που μετέφερε το κέντρο βάρους του προβλήματος από το ίδιο το «πάσχον άτομο» στην έλλειψη του κοινωνικού και επιστημονικού προσδιορισμού, για το τι δημιουργεί τελικά και αναπαράγει τις στερεοτυπίες τόσο στα ίδια τα μειονεκτούντα άτομα, όσο και στην κοινωνική ιδεολογία, θεωρώντας ως μεγαλύτερο πρόβλημα την έλλειψη κινήτρων.

ΙΣΤΟΡΙΚΟ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ 2

Κατά τον αιώνα που πέρασε, σημειώθηκαν πάρα πολλές αλλαγές στις κοινωνικές αντιλήψεις για τους ανθρώπους με ειδικές ανάγκες και την εκπαίδευσή τους. Από την πλήρη απόρριψη και την φιλανθρωπική απομόνωση και εκπαίδευση των μαθητών με ειδικές ανάγκες σε ιδρύματα και άσυλα , φτάσαμε στη σημερινή πραγματικότητα της αναγνώρισης και του σεβασμού της διαφορετικότητας , της συνεκπαίδευσης όλων των μαθητών στην ίδια τάξη ανεξάρτητα από ιδιαιτερότητες και των διεκδικήσεων των ανθρώπων με ειδικές ανάγκες για κοινωνική συμμετοχή.

(Λαμπροπούλου & Παντελιάδου, 2000).

ΙΣΤΟΡΙΚΟ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ 3

1. Η περίοδος της αμφισβήτησης και της κριτικής (1960-1970)

Σημαντική περίοδος για την Ειδική Αγωγή είναι η περίοδος μετά το 1960, όταν άρχισε στις Η.Π.Α. και ακολούθησε και σε άλλες χώρες έντονη κριτική από επιστήμονες του κλάδου για τον αποκλεισμό των ατόμων με ΕΑ από τις δομές του κανονικού εκπαιδευτικού συστήματος. Επιρροή στην αλλαγή στάσης απέναντι άσκησαν οι κοινωνικές αλλαγές που συντελέσθηκαν στη δεκαετία του 1960 μετά από τις μεγάλες κινητοποιήσεις για τα ανθρώπινα και πολιτικά δικαιώματα διαφόρων κοινωνικών ομάδων και μειονοτήτων .

ΙΣΤΟΡΙΚΟ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ 4

Την εποχή αυτή άρχισαν να αναπτύσσονται στις Η.Π.Α. και στην Ευρώπη οι ιδέες της ενσωμάτωσης και της ένταξης των μαθητών με ειδικές ανάγκες στα σχολεία της γενικής εκπαίδευσης. Παράλληλα την ίδια περίοδο αναπτύσσεται και το αναπηρικό κίνημα σε πολλές χώρες. Οι ίδιοι οι άνθρωποι με ειδικές ανάγκες αναλαμβάνουν την εκπροσώπησή τους, εκτοπίζοντας τη φιλανθρωπική εκπροσώπηση από «αρτιμελείς φίλους» των προηγούμενων εποχών.

Αυτή είναι η εποχή που αρχίζει η αμφισβήτηση του επικρατούντος *ιατρικού- παθολογικού* μοντέλου για την αναπηρία και την εκπαίδευση των παιδιών.

2.Οι δεκαετίες των αλλαγών (1970-1980)

Είναι οι δεκαετίες του εκδημοκρατισμού και των αλλαγών του συστήματος εκπαίδευσης για τους μαθητές με Ε.Α. Σε πολλές χώρες κατοχυρώνεται νομοθετικά η ένταξη των μαθητών με ειδικές ανάγκες στα κανονικά σχολεία. Η κυρίαρχη τάση είναι η ένταξη, η οποία συνδυάζεται με την απαίτηση να υπάρχουν εναλλακτικά μοντέλα και πλαίσια για όλους τους μαθητές. Παράλληλα αναπτύσσεται έντονη ερευνητική δραστηριότητα στην αξιολόγηση αυτών των μοντέλων, στην πρόοδο των μαθητών, στην αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων παρέμβασης, στη συμμετοχική μάθηση, στη συνεργατική διδασκαλία κλπ.

3. Συνεκπαίδευση – Κοινωνική Συμμετοχή – Σεβασμός στη Διαφορετικότητα (1990 έως σήμερα)

Οι «ειδικές ανάγκες» επαναπροσδιορίστηκαν και ορίστηκαν ως «ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες». Έτσι το βάρος μετακινήθηκε από την αντίληψη της ανεπάρκειας του μαθητή στην ανικανότητα του σχολείου να ανταποκριθεί στις διαφορετικές ανάγκες του μαθητικού πληθυσμού. Η επιτυχία και η αποτυχία αποτελούν αναπαραστάσεις κατασκευασμένες από το σχολικό σύστημα, είναι προϊόντα των διαδικασιών και των μορφών αξιολόγησης του σχολικού συστήματος και των πρακτικών του (Ζώνιου - Σιδέρη, 2004).

ΙΣΤΟΡΙΚΟ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ 7

Ο αγώνας των οργανώσεων αναπήρων προσανατολίζεται όχι στην αναζήτηση της θεραπείας, αλλά στη διεκδίκηση του δικαιώματος να είναι διαφορετικοί και να είναι σεβαστή αυτή η διαφορετικότητα. Απαιτούν παροχές όχι για την ανικανότητά τους αλλά για την κοινωνική τους συμμετοχή. Η ειδική εκπαίδευση ως ξεχωριστή δομή του εκπαιδευτικού συστήματος θα πρέπει να καταργηθεί και όλα τα παιδιά με ειδικές ανάγκες θα πρέπει να διδάσκονται στη γενική εκπαίδευση

Το γενικό σχολείο θα πρέπει να αναδιοργανωθεί, ώστε να παρέχει εκπαίδευση σε όλα τα παιδιά με και χωρίς ειδικές ανάγκες. Συνεκπαίδευση (inclusion) όχι ένταξη είναι το αίτημα των καιρών .

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

- Το **1937** η Ρόζα Ιμβριώτη πρότεινε την ίδρυση του πρώτου ειδικού σχολείου «Πρότυπο Ειδικό Σχολείο Αθηνών (Π.Ε.Σ.Α) ». Το διδακτήριο κτίστηκε στην Καισαριανή μια περιοχή γεμάτη από προσφυγικές παράγκες με κύριο χαρακτηριστικό την εξαθλίωση και την ανεργία.
- Την ίδια περίοδο ιδρύθηκαν εκκλησιαστικές οργανώσεις και σωματεία για την προστασία των ατόμων με ειδικές ανάγκες.
- Στη δεκαετία του **1950** γίνεται προσπάθεια ανάπτυξης ιατροπαιδαγωγικών κέντρων με στόχο την βελτίωση της ψυχικής υγείας του παιδιού.
- Το **1953** ιδρύονται , από μια ομάδα νέων επιστημόνων, πολιτικά κυνηγημένων ο πρώτος Ιατροπαιδαγωγικός Συμβουλευτικός Σταθμός και η Εταιρεία Ψυχικής Υγιεινής και Νευροψυχιατρικής του παιδιού.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 2

- Το **1958** Επιτροπή Παιδείας μελετά τα προβλήματα της Ειδικής Αγωγής και προτείνει ενέργειες συντονισμένες για την οργάνωσή της.
- Στη δεκαετία του **1960** με πρωτοβουλία ιδιωτών ή γονέων ιδρύονται περίπου 30 ιδρύματα-σχολεία για παιδιά με ειδικές ανάγκες διαφόρων κατηγοριών. Το κράτος αρκείται στην εποπτεία της λειτουργίας αυτών των ιδρυμάτων μέσω του Υπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας.
- Το **1962** ιδρύθηκε το «Στουπάθειο» και η «Θεοτόκος» ιδρύματα για παιδιά με νοητική καθυστέρηση, «το Ψυχολογικό Κέντρο Βορείου Ελλάδος», το «Σικιαρίδειο» ίδρυμα απροσαρμόστων παιδιών κ. ά

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 3

- Το 1969 το Υπουργείο Παιδείας ίδρυσε το Γραφείο Ειδικής Αγωγής το οποίο μετά το 1975 μετονομάζεται σε τμήμα Ειδικής Αγωγής και στην συνέχεια σε Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής.
- Το 1969 επίσης ξεκινά στο Μαράσλειο Διδασκαλείο η μονοετής μετεκπαίδευση των δασκάλων στην ειδική αγωγή η οποία το 1975 γίνεται διετής.
- Από το 1975 έως σήμερα. Ανάπτυξη και αγωνιστική δράση αναπηρικών κινημάτων. Ψήφιση ευεργετικών νομοθετημάτων

ΔΙΑΚΗΡΥΞΕΙΣ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ

- Διακήρυξη των δικαιωμάτων του παιδιού (Ο.Η.Ε., αποφ. 1386/20.11.1959).

Σύμφωνα με την αρχή 5 «στο παιδί που είναι σωματικά, πνευματικά ή κοινωνικά μειονεκτικό θα παρέχεται ειδική μεταχείριση, εκπαίδευση και φροντίδα που απαιτείται από την ιδιαίτερη κατάστασή του».

- Διακήρυξη των δικαιωμάτων των πνευματικά καθυστερημένων ατόμων (Ο.Η.Ε., απόφ. 2856/20.12.71).

Σύμφωνα με την οποία τα πρόσωπα αυτά έχουν τα ίδια δικαιώματα με τους άλλους και ιδίως το δικαίωμα για την κατάλληλη ιατρική φροντίδα, εκπαίδευση, κατάρτιση, αποκατάσταση και καθοδήγηση που θα το κάνουν ικανό να αναπτύξει τις ικανότητες στο μέγιστο δυνατό.

ΔΙΑΚΗΡΥΞΕΙΣ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ 2

- Διακήρυξη των δικαιωμάτων των αναπήρων ατόμων (Ο.Η.Ε., απόφ. 3447/9.12.75).

Σύμφωνα με την οποία τα πρόσωπα αυτά έχουν τα ίδια **αστικά και πολιτικά δικαιώματα με τους άλλους πολίτες** και δικαιούνται να απολαμβάνουν του καθεστώτος και των υπηρεσιών εκείνων που θα τους επιτρέπουν να αναπτύσσουν στον μέγιστο δυνατό βαθμό τις ικανότητές τους.

- Διακήρυξη Sundberg για τα ανάπηρα άτομα (UNESCO 1981).

Στη διακήρυξη τονίζεται ότι «κρατικές αρχές, οι ειδικές οργανώσεις και η κοινωνία στο σύνολό της θα πρέπει να λάβουν υπόψη στον καταρτισμό κάθε βραχυπρόθεσμης ή μακροπρόθεσμης δράσης για τα ανάπηρα άτομα τις βασικές αρχές της : **Συμμετοχής, Ένταξης, Ανάπτυξης της προσωπικότητας, Αποκέντρωσης και Διεπαγγελματικού Συντονισμού**».

ΔΙΑΚΗΡΥΞΕΙΣ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ 3

- «Διακήρυξη της Σαλαμάνκα και πλαίσιο δράσης για την Ειδική Αγωγή» (UNESCO 1994).

Πρόκειται για την παγκόσμια διάσκεψη την οποία οργάνωσε η UNESCO στην Σαλαμάνκα της Ισπανίας και τα πορίσματά της αποτελούν τη βάση της φιλοσοφίας της «ένταξης». Ειδικότερα οι κυβερνήσεις των κρατών καλούνται :

- i) να δώσουν πολιτική και οικονομική προτεραιότητα στη βελτίωση των εκπαιδευτικών συστημάτων τους, ώστε να συμπεριλάβουν όλα τα παιδιά,
- ii) να υιοθετήσουν την αρχή της εκπαίδευσης που στηρίζεται στην αρχή της ισοτιμίας, με την εγγραφή όλων των παιδιών στα «κανονικά σχολεία»,
- iii) να αναπτύξουν πιλοτικά προγράμματα και να ευνοήσουν την ανταλλαγή εμπειριών με κράτη που εφάρμοσαν την «Εκπαίδευση για όλους»,

ΔΙΑΚΗΡΥΞΕΙΣ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ 4

iv) να καθιερώσουν αποκεντρωμένους και συμμετοχικούς μηχανισμούς για τον σχεδιασμό, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της εκπαιδευτικής φροντίδας των παιδιών και ενηλίκων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες,

v) να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή των γονέων, των Κοινοτήτων και των Οργανώσεων των ατόμων με «αναπηρίες» στον σχεδιασμό και στη λήψη αποφάσεων που αφορούν στη φροντίδα για ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες,

vi) να εντείνουν την προσπάθεια σε στρατηγικές έγκαιρου εντοπισμού και παρέμβασης,

vii) να διασφαλίσουν ότι η εκπαίδευση δασκάλων κατευθύνεται και στην κάλυψη των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών στα «σχολεία για όλους»

ΔΙΑΚΗΡΥΞΕΙΣ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ 5

- Διακήρυξη «Ντακάρ - Έκθεση για δράση (2000)»

Στόχος της συγκεκριμένης Έκθεσης είναι να επιτευχθεί «η εκπαίδευση για όλους» μέχρι το 2015. Ο στόχος αυτός της Έκθεσης μπορεί να επιτευχθεί μόνο όταν όλα τα έθνη:

- i) αναγνωρίσουν το παγκόσμιο δικαίωμα της εκπαίδευσης να ισχύει και για τα άτομα με αναπηρίες και
- ii) διαμορφώσουν το δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα, έτσι ώστε να είναι προσβάσιμο και να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των ατόμων με αναπηρίες .

ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΑΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ

Ένταξη και ενσωμάτωση

- Στο χώρο της εκπαίδευσης η ένταξη εννοιολογείται ως η εγγραφή και κανονική φοίτηση των παιδιών με ειδικές ανάγκες μέσα στις τάξεις του συνηθισμένου δημοτικού σχολείου, ενώ η ενσωμάτωση ορίζεται ως η πλήρης εκπαιδευτική και κοινωνική ένταξη των παιδιών με ειδικές ανάγκες μέσα σε μια συνηθισμένη τάξη των συνομηλίκων τους .
- Η εννοιολογική διαφοροποίηση λοιπόν των όρων της ένταξης και ενσωμάτωσης είναι φαινομενικά δυσδιάκριτη, διότι φαίνεται ότι η ένταξη ανήκει σε ένα στάδιο χρονικά προγενέστερο, από εκείνο της ενσωμάτωσης, η οποία κινείται σε ένα μάλλον καταληκτικό στάδιο.

Ένταξη και ενσωμάτωση 2

- Ο όρος «ενσωμάτωση» χρησιμοποιείται κυρίως στις Η.Π.Α., έχοντας ως πρότυπο το Σκανδιναβικό μοντέλο του ελάχιστα περιοριστικού περιβάλλοντος, που οδήγησε στην ένταξη όσο το δυνατόν περισσότερων παιδιών σε «κανονικό» σχολικό περιβάλλον μαζί με τους συνομηλίκους τους. Ενώ στην Ευρώπη και ειδικά στην Αγγλία επικράτησε ο όρος «ένταξη» (Warnock Report, 1978). Οι όροι αυτοί έχουν γίνει αντικείμενο πολλών συζητήσεων από τους ειδικούς και έχουν ερμηνευτεί με πολλούς τρόπους.
- Οι όροι ενσωμάτωση και ένταξη χρησιμοποιούνται συχνά ως ταυτόσημοι στον ελληνικό χώρο. Ορισμένοι όμως υποστηρίζουν ότι η ένταξη δεν σημαίνει ενσωμάτωση και ότι η τελευταία είναι το επιτυχημένο αποτέλεσμα της ένταξης που οδηγεί στην πλήρη κοινωνικοποίηση του παιδιού (Χρηστάκης Κ., 2000 & Δελασσούδας, 2005).

ΜΟΝΤΕΛΑ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ

- Οι διαδικασίες ενσωμάτωσης και ένταξης εντάχθηκαν στις ευρύτερες εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις των διαφόρων χωρών, με αποτέλεσμα να υλοποιηθούν διαφορετικά σε κάθε χώρα. Με βάση τις στρατηγικές που ακολούθησαν μπορούμε να διακρίνουμε τέσσερα μοντέλα υλοποίησης της ενσωμάτωσης:
  - Το πρώτο, το οποίο βασίζεται στο αμερικανικό πρότυπο είναι το κατηγορικό, όπου η εκπαίδευση και η ενσωμάτωση εξαρτώνται από το είδος των προβλημάτων των παιδιών. Πρόκειται για ένα συντηρητικό μοντέλο το οποίο ακολουθείται με διάφορες παραλλαγές, σε χώρες όπως Γερμανία, Γαλλία, Ολλανδία.
  - Το δεύτερο είναι το μοντέλο Ειδικών Εκπαιδευτικών Αναγκών, όπου τα παιδιά εντάσσονται στη διαδικασία ενσωμάτωσης με κριτήριο τις παιδαγωγικές τους ανάγκες και όχι το είδος του προβλήματος. Το μοντέλο αυτό προέρχεται από τη Βρετανία και ακολουθείται στην Ουαλία και την Ιρλανδία.

ΜΟΝΤΕΛΑ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ 2

- Το τρίτο είναι το μοντέλο εξωτερικής στήριξης, όπου τα παιδιά δέχονται ειδική βοήθεια έξω από το σχολείο για να μπορέσουν να ενταχθούν, όσο το δυνατόν περισσότερο ισότιμα, στη διαδικασία της ενσωμάτωσης. Το μοντέλο αυτό επικρατεί κυρίως στο Βέλγιο και στην Ελβετία.
- Το τέταρτο μοντέλο ενσωμάτωσης που εφαρμόστηκε είναι εκείνο που ακολουθεί τη φιλοσοφία της ενσωμάτωσης για όλους, χωρίς περιορισμούς. Το συγκεκριμένο μοντέλο απαιτεί αλλαγές στο «κανονικό» εκπαιδευτικό σύστημα, ώστε να μπορεί να δέχεται κάθε μαθητή ανεξάρτητα από τις ιδιαιτερότητές του. Το μοντέλο αυτό επικρατεί σήμερα στις Σκανδιναβικές χώρες και στην Ιταλία .

ΜΟΡΦΕΣ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ

Η ενσωμάτωση μπορεί να λάβει ποικίλες μορφές, από τις οποίες οι πιο σημαντικές είναι :

- Η χωροταξική ή τοπική ενσωμάτωση που αφορά κυρίως παιδιά με σοβαρή νοητική υστέρηση, τα οποία βρίσκονται απλώς στον ίδιο χώρο με τα άλλα παιδιά, αλλά δεν μπορούν να συμμετάσχουν σε καμία σχολική εκδήλωση.
- Η κοινωνική ενσωμάτωση που ενδείκνυται για παιδιά τα οποία δεν είναι μεν ικανά να παρακολουθήσουν το εκπαιδευτικό πρόγραμμα, συμμετέχουν όμως στις διάφορες δραστηριότητες του σχολείου.
- Η λειτουργική / εκπαιδευτική ή διδακτική ενσωμάτωση κατά την οποία το παιδί εκπαιδεύεται μέσα στη συνηθισμένη τάξη, συμμετέχοντας στην ίδια διδακτική διαδικασία με τους υπόλοιπους μαθητές της τάξης και λαμβάνει μέρος σε όλες τις δραστηριότητες του σχολείου.

ΜΟΡΦΕΣ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ 2

Σε όλα σχεδόν τα εκπαιδευτικά συστήματα της Ευρώπης, η σχολική ενσωμάτωση σημαίνει τη λειτουργική/εκπαιδευτική ή τουλάχιστον, την κοινωνική. Όταν δεν είναι εφικτή η λειτουργική ή κοινωνική ενσωμάτωση, δεν προτιμάται αυτοτελώς η τοπική, οπότε εξετάζεται η φοίτηση σε σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής (Σ.Μ.Ε.Α.) (Πολυχρονοπούλου - Ζαχαρόγεωργα, 2003).

Η σχολική ένταξη φαίνεται πως ενθαρρύνεται σε όλα τα κράτη μέλη της Ένωσης αλλά σε διαφορετικούς βαθμούς. Η ενσωμάτωση στο χώρο της εκπαίδευσης είναι η κύρια προϋπόθεση πρόσβασης σε όλους τους χώρους και τις δραστηριότητες της κοινωνικής ζωής.

ΜΟΡΦΕΣ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ 3

Συμπερασματικά είναι σαφές ότι η "ένταξη" αποτελεί μια διαδικασία με προεκτάσεις μεγαλύτερης σημασίας, διότι συντελεί καίρια στην αύξηση της κοινωνικής συνοχής μεταξύ των μελών μιας κοινωνίας. Η συμμετοχή σε ευρύτερα διακρατικά μορφώματα, όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία στο πλαίσιο χάραξης μιας ενιαίας εκπαιδευτικής πολιτικής έχει αναγάγει την ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες, ως κυρίαρχο ζήτημα. Ο στόχος αυτός είναι κυρίαρχος και στις προσπάθειες που καταβάλλονται από τους Διεθνείς Οργανισμούς και τα Ευρωπαϊκά Διεθνή Κινήματα των Α.μ.Ε.Α. που έχουν αναγάγει την ένταξη σε κεντρικό ζήτημα της Ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής και κοινωνικής πολιτικής .

ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ «INCLUSIVE» ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Τα τελευταία χρόνια ένας καινούργιος όρος έχει κάνει την εμφάνισή του στην παιδαγωγική ορολογία, ο όρος «inclusive εκπαίδευση», που έρχεται να αντικαταστήσει τον όρο «ένταξη». Ο όρος αυτός μπορεί να αποδοθεί ως: «η εκπαίδευση που συμπεριλαμβάνει όλους, που λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες και τη διαφορετικότητα όλων». Το επίθετο «inclusive» προέρχεται από το λατινικό «includere» που σημαίνει «συμπεριλαμβάνω». Ο όρος θα μπορούσε να αποδοθεί συνοπτικά ως «συμπεριληπτική εκπαίδευση» ή ως «εκπαίδευση του μη αποκλεισμού» (Ζώνιου-Σιδέρη, 2008).

ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ «INCLUSIVE» ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Ο συγκεκριμένος όρος υποδηλώνει έναν διαρκή αγώνα με στόχο τη δημιουργία λειτουργικών εκπαιδευτικών συστημάτων. Είναι αποτέλεσμα της προσπάθειας των επιστημόνων να διευρύνουν τον όρο «ένταξη», ο οποίος δεν αποτελεί πια το στόχο, αλλά το μέσο για την αλλαγή των κοινωνικών δεδομένων, «η ένταξη δεν αποτελεί αυτοσκοπό, αλλά το μέσο για να επιτευχθεί ο στόχος, για μια 'κοινωνία ένταξης'» (Barton, 2008).

Η «inclusive εκπαίδευση», όπως την περιγράφουν οι ίδιοι ερευνητές έχει τους παρακάτω στόχους:

1. Προσπάθεια με στόχο την αλλαγή των δεδομένων δομών.

ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ «INCLUSIVE» ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ 2

- 2.Μετάβαση από ένα μοντέλο κοινωνικής πρόνοιας σε ένα μοντέλο ίσων ευκαιριών
- 3.Άρση των προκαταλήψεων.
- 4.Αποδοχή της διαφορετικότητας.
- 5.Ριζοσπαστική εκπαιδευτική μεταρρύθμιση.
- 6.Σχεδιασμό νέων αναλυτικών προγραμμάτων.
- 7.Εκπαίδευση των εκπαιδευτικών.

Ο ΟΡΟΣ ΣΥΝΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

- Η εφαρμογή της συνεκπαίδευσης αναφέρεται στην αύξηση συμμετοχής των μαθητών και στον περιορισμό του αποκλεισμού τους από τη πολιτιστική ζωή, τα αναλυτικά προγράμματα και τις ευρύτερες κοινωνικές δραστηριότητες στο σχολείο.
- Συνεπώς περιλαμβάνει την αναδιοργάνωση της πολιτιστικής ζωής, της πολιτικής και της πρακτικής του σχολείου, με στόχο να ανταποκρίνεται στην ανομοιογένεια των μαθητών κάποιας δεδομένης περιοχής (Booth, Ainscow, Black-Hacking, Vaughan & shaw, 2000).
- Η συνεκπαίδευση έχει ως στόχο την Ενιαία Εκπαίδευση.

ΕΝΙΑΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η ενιαία εκπαίδευση.....

- μπορεί να νοηθεί ως ένα βήμα προς την επέκταση του πεδίου δράσης των κοινών σχολείων, ώστε να περιλαμβάνουν μεγαλύτερη ποικιλομορφία των παιδιών (Clark et al 1995)
- περιγράφει τη διαδικασία με την οποία ένα σχολείο προσπαθεί να ανταποκριθεί σε όλους τους μαθητές ως άτομα επανεξετάζοντας την οργάνωση των προγραμμάτων σπουδών και τη διδασκαλία (Sebba 1996)
- είναι μια διαδικασία αύξησης της συμμετοχής και μείωσης του αποκλεισμού»(Booth et al 1997)
- είναι μια προσέγγιση που απαιτεί τόσο την αύξηση της συμμετοχής όσο και την άρση των εμποδίων για ριζική μεταρρύθμιση του σχολείου (Allan 2000, 1)

ΕΝΙΑΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ 2

Χαρακτηριστικά μιας επιτυχημένης ενιαίας εκπαίδευσης :

- ▶ Ευέλικτα και προσαρμοσμένα αναλυτικά προγράμματα.
- ▶ Συνεργατική ομαδική εργασία.
- ▶ Ένα κοινό πλαίσιο δράσης.
- ▶ Οικογενειακή συμμετοχή.
- ▶ Αποσαφήνιση και οριοθέτηση ρόλων και σχέσεων.
- ▶ Η αποτελεσματική χρήση και στήριξη του προσωπικού.
- ▶ Έγκαιρος εντοπισμός και παρέμβαση.
- ▶ Διαφοροποιημένη διδασκαλία.
- ▶ Διαδικασίες για αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της εκπαιδευτικής πράξης.

ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΜΕΝΟΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Τι είδους ατομική στήριξη χρειάζεται ο μαθητής

Πώς θα διαφοροποιήσω τη διδασκαλία?

Πώς και πότε θα πρέπει να ελέγχω την πρόοδο των μαθητών

Πώς θα συλλέξω πληροφορίες για τις μαθησιακές ανάγκες και δυνατότητες του μαθητή

Πώς θα οργανώσω την τάξη για εργασία σε ομάδες

Ποιοι πρέπει να εμπλακούν στη μαθησιακή στήριξη των μαθητών και πότε?

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ

1. κοινωνική ένταξη:

Όπου κάθε μαθητής είναι αποδεκτό μέλος της ομάδας στην οποία ανήκει, έχει συνάψει τουλάχιστον μια ενεργή φιλία και συμμετέχει ενεργά και ισότιμα στις δραστηριότητες της τάξης.

2. κοινωνική συμμετοχή:

Σημαίνει κοινωνικές επαφές με συνομηλίκους, τα δίκτυα φιλίας και τις κοινωνικές συμπεριφορές υποστήριξης.

Η κοινωνική επαφή προκύπτει κυρίως από δράσεις που αναπτύσσονται σε κοινόχρηστους χώρους των σχολείων, στα διαλείμματα και στις σχολικές γιορτές.

3. κοινωνική συνεκπαίδευση

Έχει την έννοια της διαδικασίας που έχει ως σκοπό την προώθηση των κοινωνικών και φιλικών σχέσεων, καθώς και την ισότιμη συνεργασία μεταξύ όλων των μαθητών.

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ

---

1. Πολιτικές και τα μοντέλα ένταξης που εφαρμόζονται για την ένταξη των μαθητών.
2. Ο ρόλος των εκπαιδευτικών.
3. Το κυρίαρχο κλίμα και η φιλοσοφία του κάθε σχολείου (school culture).
- 4 Η εμπλοκή των γονέων και της οικογένειας.
5. Η θέση και οι αρμοδιότητες των κοινωνικών επιστημών.
6. Η θέση της τοπικής κοινωνίας .

ΟΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ

- Οι εκπαιδευτικοί στην πλειονότητά τους θεωρούν πως συμβάλλουν και στην κοινωνικο-συναισθηματικοί ανάπτυξη όλων των μαθητών (Avramidis et al,2000).
- Η έμφαση που δίνουν οι εκπαιδευτικοί στην κοινωνική διάσταση της ένταξης συνδέεται με την πεποίθησή τους ότι οι πρακτικές ένταξης δεν έχουν να προσφέρουν και πολλά στον ακαδημαϊκό τομέα στους μαθητές με αναπηρίες(Scruggsand & Mastropier,1996).
- Οι στάσεις των εκπαιδευτικών απέναντι στις εφαρμοζόμενες πρακτικές ένταξης εξαρτώνται από το βαθμό που θεωρούν ότι εμπλέκονται προσωπικά και έχουν ευθύνη στις διαδικασίες ένταξης

ΟΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ 2

- Η κοινωνική διάσταση της ένταξης φαίνεται πως δεν αποτελεί πρωταρχικό πεδίο ευθύνης των εκπαιδευτικών σύμφωνα με τους ίδιους (Zoniou – Sideri & Vlachou,2006).
- Αναντιστοιχία ανάμεσα στις καθημερινές πρακτικές στο σχολικό πλαίσιο και τις πεποιθήσεις των εκπαιδευτικών από τη μια και στις διακηρύξεις και τις επίσημες απόψεις από την άλλη.
- Η απόδοση των αναπηριών μονοδιάστατα σε βιολογικές αιτίες, η προώθηση του ανταγωνισμού και της ατομικότητας, δεν διευκολύνουν πρακτικές ένταξης των μαθητών με αναπηρίες.
- Η παραπάνω διαπίστωση δεν αποδίδει προσωπικές ευθύνες σε κανέναν εκπαιδευτικό, αλλά συνδέεται με τον τρόπο που οι εκπαιδευτικοί διαπραγματεύονται το νόημα των πρακτικών ένταξης στο γνωσιοκεντρικό σχολείο, (Τζουριάδου,2000).

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

- Η σχολική κουλτούρα , ως συντελεστής διαμόρφωσης των πρακτικών κοινωνικής ένταξης.
- Η φιλοσοφία του σχολείου συνδέεται με τη συμπεριφορά και τις στάσεις που αναπτύσσουν οι μαθητές απέναντι στους μαθητές με αναπηρίες.
- Το σχολείο που είναι προσανατολισμένο στην ανθρώπινη επικοινωνία και επαφή προάγει περισσότερο την αλληλεπίδραση και τις αυθεντικές σχέσεις σε σύγκριση με το σχολείο που είναι προσανατολισμένο στην επίδοση και τους ακαδημαϊκούς στόχους.

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

➤ Στην Ελλάδα επικρατεί το μοντέλο της ένταξης που θεσμοθετήθηκε με τους Ν.1566/1985, 2817/2000 και 3699/2008 που προβλέπουν τη λειτουργία των Τμημάτων Ένταξης.

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ 2

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του Νόμου υπ. αριθ. 3699/2008

«Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση (ΕΑΕ) είναι το σύνολο των παρεχόμενων εκπαιδευτικών υπηρεσιών στους μαθητές με αναπηρία και διαπιστωμένες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή στους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Η πολιτεία δεσμεύεται να κατοχυρώνει και να αναβαθμίζει διαρκώς τον υποχρεωτικό χαρακτήρα της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης ως αναπόσπαστο μέρος της υποχρεωτικής και δωρεάν δημόσιας παιδείας και να μεριμνά για την παροχή δωρεάν δημόσιας ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης στους αναπήρους όλων των ηλικιών και για όλα τα στάδια και τις εκπαιδευτικές βαθμίδες».

Εφημερίδα της Κυβέρνησης, Αρ. Φύλλου 199,
Τεύχος Πρώτο.

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ 2

Σύμφωνα με τον παραπάνω νόμο, όσον αφορά στη βαθμίδα της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορούν να φοιτήσουν:

- α) σε σχολική τάξη του γενικού σχολείου υποστηριζόμενοι από τον εκπαιδευτικό της τάξης,
- β) σε σχολική τάξη του γενικού σχολείου με παράλληλη στήριξη – συνεκπαίδευση από εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης,
- γ) σε ειδικά οργανωμένα και κατάλληλα στελεχωμένα Τμήματα Ένταξης (ΤΕ) που λειτουργούν μέσα στα σχολεία της γενικής εκπαίδευσης,
- δ) σε αυτοτελείς σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης ,
- ε) με διδασκαλία στο σπίτι.

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ 3

Η τέταρτη κατηγορία παροχής εκπαίδευσης που είναι η αυτοτελής σχολική μονάδα ειδικής αγωγής, ονομάζεται **Ειδικό Δημοτικό Σχολείο**. Οι μαθητές φοιτούν στα δημοτικά σχολεία ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης από το 7^ο μέχρι το 14^ο έτος της ηλικίας τους. Τα συγκεκριμένα σχολεία λειτουργούν με μια προκαταρκτική τάξη και με τις τάξεις Α΄ , Β΄ , Γ΄ , Δ΄ , Ε΄ και ΣΤ΄ . Παράταση της φοίτησης μπορεί να γίνει μέχρι το 15^ο έτος της ηλικίας των μαθητών μετά από εισήγηση του οικείου ΚΕΔΔΥ.

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ 4

Νέες Νομοθετικές Πρωτοβουλίες

- Σύμφωνα με το άρθρο 39 του ν.4115 σε κάθε σχολική μονάδα της γενικής εκπαίδευσης που ανήκει σε ΣΔΕΥ (Σχολικό Δίκτυο Εκπαίδευσης και Υποστήριξης) λειτουργεί ΕΔΕΑΥ (Επιτροπή Διαγνωστικής Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης και Υποστήριξης), ως πρωτοβάθμιο όργανο για τη διαγνωστική εκπαιδευτική αξιολόγηση και υποστήριξη των εκπαιδευτικών αναγκών των μαθητών .
- Οι ΣΜΕΑΕ αποτελούν και Κέντρα Υποστήριξης ΕΑΕ μιας ενότητας σχολικών μονάδων της γενικής δημόσιας και ιδιωτικής εκπαίδευσης, ανεξαρτήτου βαθμίδας .Οι ενότητες αποτελούν αποκεντρωμένες αδιαβάθμητες υπηρεσιακές μονάδες της ΕΑΕ και οι σχολικές μονάδες που τις συνθέτουν συνιστούν Σχολικό Δίκτυο Εκπαίδευσης και Υποστήριξης (ΣΔΕΥ).

Θα λειτουργήσουν μετά την έκδοση του Κανονισμού Λειτουργίας.

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ 5

Οι ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών με αναπηρία και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες διερευνώνται και διαπιστώνονται από:

- τα Κέντρα Διαφοροδιάγνωσης, Διάγνωσης και Υποστήριξης **ΚΕΔΔΥ**
- την **(ΕΔΕΑΥ)** Επιτροπή Διαγνωστικής Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης Υποστήριξης (που αντικαθιστά την ΕΔΕΑ)
- τα πιστοποιημένα από το Υπουργείο Παιδείας Ιατροπαιδαγωγικά Κέντρα **(ΙΠΔ)** άλλων Υπουργείων

Όταν υπάρχει διάσταση απόψεων μεταξύ των γνωματεύσεων, οι γονείς έχουν δικαίωμα προσφυγής σε πενταμελή Δευτεροβάθμια Ειδική Διαγνωστική Επιτροπή Αξιολόγησης **(ΕΔΕΑ)**, αλλιώς υπερισχύει ή γνωμάτευση των **ΚΕΔΔΥ**.

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ 6

Σχόλια σε σχέση με την ενταξιακή πολιτική στην Ελλάδα

- Έμφαση στο διαγνωστικό μοντέλο και στις ιατρικές προσεγγίσεις (σύνδρομα, διαταραχή, κ. λ. π.)
- Απουσία πραγματικής ενταξιακής πολιτικής
- Απουσία υποδομών/ δομών στήριξης.
- Απουσία συνεργασίας με την κοινότητα εθελοντικών οργανισμών, κοινωνικών κινημάτων και κοινωνικών υπηρεσιών
- Απουσία φιλοσοφίας/κουλτούρας ομαδικής/ συνεργατικής
- Έντονο ατομικιστικό/ανταγωνιστικό σχολικό σύστημα-έμφαση στις επιδόσεις και στην ατομική εξέλιξη μέσα από την εντατική δουλειά

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ 7

Σχόλια σε σχέση με την ενταξιακή πολιτική στην Ελλάδα

- Έντονα «ιδεολογικοποιημένη» εκπαίδευση στην υπηρεσία οικοδόμησης της εθνικής ταυτότητας, δεν επιτρέπει την αποδοχή των παρεκκλίσεων. (αντανακλάται εν μέρει στις αντιλήψεις για τους ξένους/παιδιά γεννημένα στην Ελλάδα).
- Σε κοινωνικό επίπεδο. Υπερισχύει το Φιλανθρωπικό παράδειγμα
- Ανεπάρκεια επαγγελματιών/ειδικών/επιστημόνων που εργάζονται σε μία ενταξιακή και όχι τεχνοκρατική / ιατρογενή οπτική
- Στενή αντίληψη επαγγελματικού ρόλου εκπαιδευτικού-απουσία παιδαγωγικής κουλτούρας πρωτοβάθμια έμφαση στη διδασκαλία-δευτεροβάθμια έμφαση στην εξειδικευμένη διδασκαλία.

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ 8

Σχόλια σε σχέση με την ενταξιακή πολιτική στην Ελλάδα

- Όπως αναφέρει η Ζώνιου Σιδέρη (2006): *«υπάρχει μεγάλη απόσταση μεταξύ των ισχυρών φωνών και των αδύνατων πρακτικών».*
- Οι πρακτικές συνεκπαίδευσης, όπου εφαρμόζονται είναι αποσπασματικές και ξεκομμένες από τις πολιτικές τους διάσταση.
- Το αίτημα για την προώθηση πρακτικών συνεκπαίδευσης φαίνεται πως μπορεί να ικανοποιηθεί με την προϋπόθεση πως θα υπάρξει πληροφόρηση και αναγνώριση των προβλημάτων που χαρακτηρίζουν την υπάρχουσα πολιτική, τις παροχές και τις καθημερινές πρακτικές.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μία παιδοκεντρική παιδαγωγική για μια ανθρωποκεντρική κοινωνία.

- Η αντίληψη ότι η εκπαίδευση είναι ένα αγαθό που θα πρέπει να προσφέρεται σε όλους, έχει πλέον εδραιωθεί παγκόσμια. Η παροχή ίσων ευκαιριών εκπαίδευσης μέσα σε ένα «σχολείο για όλους» τους μαθητές, ανεξάρτητα από οποιαδήποτε ιδιαίτερη ανάγκη ή χαρακτηριστικό που διαφοροποιεί την εθνική, πολιτισμική ή κοινωνική τους ταυτότητα είναι πάντα ο κύριος στόχος.
- Για την Ε.Α. έχει η αντίληψη ότι δεν υπάρχει «παιδί που να μην εκπαιδεύεται» όταν η εκπαίδευση είναι συστηματική, προσβάσιμη και παρέχεται από εξειδικευμένο προσωπικό σε όσο το δυνατόν μη περιοριστικό περιβάλλον.
- Κάθε άτομο με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες έχει το δικαίωμα να εκφράσει τις επιθυμίες του, όσον αφορά την εκπαίδευσή του, στο μέτρο που αυτές μπορούν να διατυπωθούν.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μία παιδοκεντρική παιδαγωγική για μια ανθρωποκεντρική κοινωνία 2

- Τα σχολεία πρέπει να εξυπηρετούν όλα τα παιδιά ανεξάρτητα από τις φυσικές τους, πνευματικές, κοινωνικές, συναισθηματικές, γλωσσικές ή άλλες καταστάσεις.
- Είναι πια κοινή παραδοχή ότι τα παιδιά και οι νέοι με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες θα πρέπει να περιλαμβάνονται στις εκπαιδευτικές ρυθμίσεις που γίνονται για την πλειοψηφία των παιδιών. Αυτό οδήγησε στη σύλληψη της ιδέας για ένα σχολείο για όλους (inclusive school).
- Η πρόκληση που αντιμετωπίζει το νέο σχολείο είναι να εκπαιδεύσει επιτυχώς όλα τα παιδιά, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων με σοβαρά μειονεκτήματα και ειδικές ανάγκες, εφαρμόζοντας παιδοκεντρική παιδαγωγική.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μία παιδοκεντρική παιδαγωγική για μια ανθρωποκεντρική κοινωνία 3

- Η αξία τέτοιων σχολείων δεν είναι μόνο ότι είναι ικανά να εφοδιάσουν με ποιοτική εκπαίδευση όλα τα παιδιά, η ίδρυσή τους είναι ένα κρίσιμο βήμα για να αλλάξουν μεροληπτικές συμπεριφορές, ώστε να δημιουργηθούν κοινωνίες που θα πιστεύουν στην αρχή της ενσωμάτωσης και θα σέβονται τη διαφορετικότητα.
- Μια παιδοκεντρική παιδαγωγική μπορεί να αποτρέψει κατασπατάληση δυναμικού και θρυμματισμό ελπίδων, που απορρέουν από τη φτωχή ποιοτικά καθοδήγηση και την εκπαιδευτική νοοτροπία ότι “το ίδιο ταιριάζει σε όλους”. Τα σχολεία με παιδοκεντρικό προσανατολισμό μπορούν να αποτελέσουν τα φυτάρια μιας ανθρωποκεντρικής κοινωνίας που θα σέβεται τόσο τη διαφορετικότητα όσο και την αξιοπρέπεια όλων των ανθρώπων (UNESCO, 1994:20).

ΦΕΣΤΙΒΑΛ «ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ ΚΑΙ ΑΝΑΠΗΡΙΑ»

«Δεν είμαστε τα παιδιά ενός κατώτερου Θεού, αλλά ζητάμε τα δικαιώματα που έχουν όλοι οι συνομήλικοί μας»

(Κισάν Σρικάντ – Κώστας Δανόπουλος)

« Αν πέσω, έχω τη δύναμη να σηκωθώ. Αν με κοροϊδέσουν, δεν θα κλάψω. Θέλω να κάνω φίλους. Αφήστε με να είμαι εγώ υπεύθυνος για τον εαυτό μου»..!

(Κώστας Δανόπουλος, 2008)

«Θέλω να πάω σε ένα κανονικό σχολείο, όχι σε ίδρυμα για ανάπηρα παιδιά. Γι' αυτό έπαιξα σε αυτή την ταινία. Για να μάθουν αυτοί που πρέπει πως κι εγώ, με τη σωματική αναπηρία μου, έχω δικαιώματα στη ζωή»

(Κώστας Δανόπουλος, μαθητής της Β' Γυμνασίου με κινητικά προβλήματα, πρωταγωνιστής στο ντοκιμαντέρ «Άκουσέ με»)

ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ

ΤΕΛΟΣ

